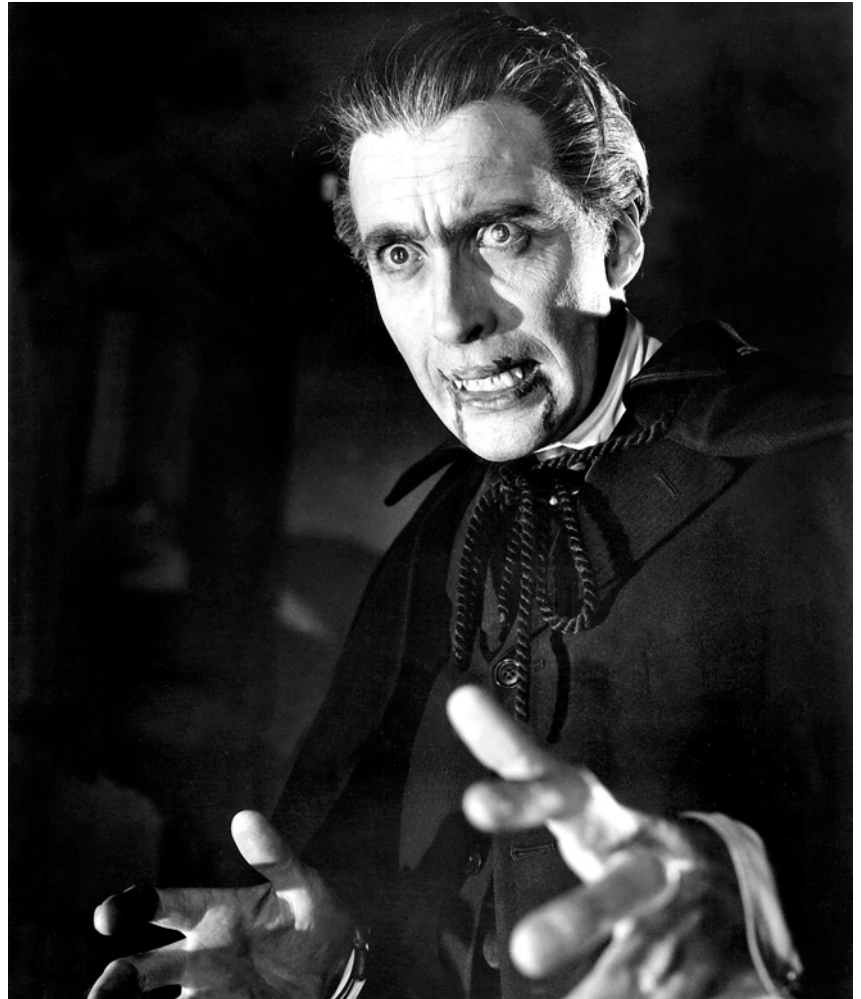

“**E**n la mentalitat de la gent —escrivia la baronessa d’Urpí des de Prasdip—, el veritable senyor d’aquesta terra era i seguia essent el Dip, dotat de perdurable poder de supervivència en els segles, però que, de tant en tant, venia de ningú no sap on i reivindicava la sang a què tenia dret per genitura i nodriment”. És un bocí de la carta que la baronessa escriu al seu germà en demanda d’ajuda, alarmada perquè cada matí apareix al poble de Prasdip “un difunt horrorosament escolat de sang”, “sense sang i amb dos foradets a la gorja”.

És un fragment de *Les històries naturals*, la millor i més coneguda obra de Joan Perucho, amb la qual importa el mite dels vampirs a la literatura catalana: un prodigi d’imaginació, erudició i estil que hauria de ser matèria obligatòria en aquest Any Perucho que commemora els cent anys del naixement de l’escriptor (Barcelona, 1920-2003).

La novel·la narra el viatge d’un naturalista de Barcelona, Antoni de Montpau, rere les passes del Dip, un vampir de Prasdip, que, primer, té aterrit aquesta vila del Baix Camp i, després, començarà a xuclar la sang de Ramon Cabrera, el general carlí que s’ha fet fort a Morella (els Ports) en la Primera Guerra Carlina. En el fons, tal com descobreix a la novel·la el pare valencià Jaume Villanueva regirant els arxius dels nobles de Prasdip, el vampir és, en realitat, un antic senyor de la vila, Onofre de Dip, que, al segle XIII, el rei Jaume I envià a Hongria en qualitat d’ambaixador per comunicar una bona notícia: l’anunci del seu casament amb la princesa Violant d’Hongria. En el seu viatge, Onofre de Dip, passà pels Carpats i allà “fou hoste del castell de la bellíssima duquessa Meczyr”, que el convertí en vampir.

Jaume Villanueva és un personatge històric, un frare dominic que visqué del 1765 al 1824, i Prasdip és, efectivament, l’únic lloc de Catalunya que conserva una certa vinculació amb una llegenda semivampírica, la dels dips, gossos salvatges que xuclen la sang dels homes i del bestiar. Al llarg de la novel·la, Perucho trenca amb molta habilitat els elements històrics i els fantàstics, relacionats amb llegendes existents i d’altres de falses, fent un gran puzzle d’obres científiques dels segles XVII i XVIII que

Dels vampirs clàssics al modern Dip de Perucho

Els ratpenats no són només els sospitosos transmissors del coronavirus. El mite dels vampirs ve de lluny i ha evolucionat amb el temps. A l’hora de crear el seu Dip, a la novel·la ‘Les històries naturals’, Joan Perucho va escollir el que tenia por a la foscor, als alls i, afegeix ell, a la verdolaga. Julià Guillamon ho descobreix a l’assaig ‘Joan Perucho i la literatura fantàstica’ (Ed. 62) que ara es reedita, ampliat i reescrit, amb motiu de l’Any Perucho.

Per Àlex Milian / @alexmilianbeser

A la pàgina anterior, el *Dràcula* de Terence Fisher (1958) interpretat per Christopher Lee.

ell manipula hàbilment, llegendes que modifica en interès de la ficció i personatges històrics de l'època: el citat Ramon Cabrera, Joan Prim, Chopin i George Sand, el príncep Lichnowsky, Jaume Villanueva i centenars de personatges secundaris.

Un vampir modern

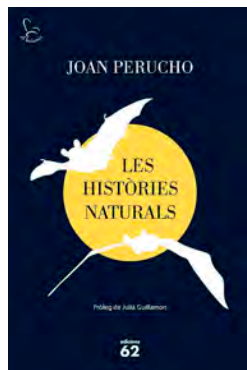
Una novetat editorial que aquest any reivindica la figura de Joan Perucho és la reedició, ampliada i reescrita, d'una obra que estudia la seva obra com cap altra: *Joan Perucho i la literatura fantàstica* (Edicions 62). El seu autor, Julià Guillamon, fa un entretingut viatge per la literatura, el cinema i la història per esbrinar què va inspirar Perucho, de quines fonts va beure, què és veritat i què és ficció, què és nou i què és vell, a *Les històries naturals*.

La continuació de la carta de la baronessa d'Urpí, per exemple, conté un volum d'afirmacions que situen el vampir de Perucho, el Dip, en un temps i en un espai, la Barcelona del 1960, més que no pas al Pratedip del 1839. Perquè el Dip no s'entén sense el *Dràcula* de Bram Stoker (1897) ni sense el *Dràcula* cinematogràfic de Terence Fisher (1958). "El comportament del Dip és sempre nocturn, car, segons la veu popular, de dia és cadàver".

Com revela Guillamon al seu assaig, els primers vampirs citats en llibres d'història o de religió podien eixir de dia i no es desintegraven amb la llum del sol. Una de les primeres obres que parlen dels vampirs és *Magia posthuma* de Charles Ferdinand de Schertz, del 1706, i no s'esmenta la nocturnitat dels vampirs. La segona, del pare Agustín Calmet, és de 1746 i diu que els vampirs són "la gent que, diuen, revenen o de dia o de nit, inquieten els vius, els xuclen la sang, els fan morir". I encara afegeix que "els mateixos grecs també creuen que els cossos d'aquests excomunicats sovint s'apareixen als vius, tant de dia com de nit".

Una obra encara posterior, el *Dictionnaire infernal*, de Collin de Plancy, de 1818, continua parlant de vampirs diürns: "L'autor que hem citat assegura que en el seu temps a les muntanyes de Silèsia i Moràvia sovint es veien vampirs. Hi apareixien tant en ple dia com al bell mig de la nit".

Malgrat això, Perucho continua negant aquesta possibilitat en un article posterior *Les històries naturals* publicat a Destino, "Los vampiros. Relación de una estirpe legendaria y maldita", on re-

vela que ha llegit l'obra que incloïa l'anterior cita del pare Calmet: les *Dissertations sur les apparitions des anges, des démons et des esprits, et sur les revenants et vampires de Hongrie, de Bohême, de Moravie et de Silésie*.

Guillamon descobreix que Perucho no cita la font directa, no es va llegir l'obra original de Calmet, sinó que ho ha tret d'un altre llibre: *Io credo nei vampiri*, d'Emilio Rossignoli, publicat el 1961. Per això, explica Guillamon, "cau en els mateixos anacronismes" del llibre italià: "Incorpora la tradició del vampirisme literari i cinematogràfic des de la perspectiva de 1962". Parla, fins i tot, de vampirisme i erotisme, una connexió que no ve del segle XVIII sinó del *Dràcula*, el film que Terence Fisher va estrenar el 1958 amb Christopher Lee fent de comte de les tenebres.

Els antecedents literaris dels vampirs tampoc no els retrataven exclusivament nocturns. Ho repassa Guillamon: "A *Vampirismus* (1821) d'E. T. A. Hoffmann, Aurèlia viu de nit i de dia. A *The vampire* (1816), de John William Polidori, Lord Ruthwen fa vida als clubs i salons: no li cal esperar que encenguin els fanals per treure a passejar el barret i la capa. A l'hora d'esmorzar, Clairemonde, *La mort amoureuse* (1836), de Théophile Gautier, xucla el dit de Romuald, que s'ha tallat pelant la fruita". Ni tan sols al referent inel·ludible, el vampir és estrictament nocturn: "El *Dràcula* de Bram Stoker, que s'estima més viure de nit, comença a anar pel món quan es fa fosc".

Els éssers més aficionats a la nit són, possiblement, els dos morts d'*El manuscrit trobat a Saragossa* (1804), del polonès Jan Potocki: Emina i Zibeddé, "viuen de nit: de dia són dos cadàvers penjats a la Venta Quemada" de Sierra Morena.

La transformació

La font principal del film de Fisher serà el *Dràcula* de Bram Stoker i la inspiració d'altres peculiaritats del Dip de Perucho, també. És el cas, per exemple, de l'habilitat del Dip per a transformar-se, segons la carta de la baronessa d'Urpí en diversos animals: "Ningú no sabia, però, què era el Dip, o qui era, car també hom li atribueix diverses natures, tals com llop, ratapinyada, escurçó i qui sap quantes més".

De fet, el vampir se li apareixerà a Antoni de Montpalau en diverses versions: en forma de brau diabòlic a l'antiga plaça de braus de Barcelona, el Torí; com una ratapinyada; com una

→ “cabra fantàstica que se’l mirava amb particular insistència”, quan marxa de Barcelona; com “una òliba gegantina, immòbil, plaçada en una cornisa del cimbori, que els examinava inexpressiva”, a la catedral de Tarragona o com un “gat diabòlic, grandió”, a Prasdip.

Ens recorda Guillamon que “tot això és una invenció que no apareix ni a Calmet ni els seus contemporanis” sinó al *Dràcula* de Bram Stoker, on el vampir es pot convertir en ratapinyada i fer obeir “les rates, els mussols, les ratapinyades, les papallones de nit, les guineus i els llops”. Cal afegir que, a *Les històries naturals*, el Dip s’oculta també rere la personalitat d’un guerriller carlí que es fa dir “el Mussol”, una altra d’aquestes criatures de la nit.

Guillamon argumenta que aquesta habilitat dels vampirs per transformar-se en animals prové de l’associació de vampirs i dimonis que fa Bram Stoker a la seva novel·la a través del personatge del científic Van Helsing.

Una altra característica moderna del Dip és la seva capacitat per esdevenir matèria incorporària, segons Guillamon. “La desmaterialització del vampir —l’espiritualització, podríem dir-ne— és una idea recent”. Els textos dels erudits del segle XVIII “enfocaven el tema des d’una altra perspec-

tiva: els morts mastegaven, els cossos dels excomunicats no es podrien, amb una bona terra, la sang seguia circulant per les venes dels difunts. Era tot molt físic”. En canvi, el cos del Dip es podia convertir en “una finíssima estria de boira o de fum”, segons la descripció de Perucho.

Per contra, quan està en veritable perill, el cos del Dip es torna més visible que el de cap vampir nascut abans de *Les històries naturals*: “El vampir retrocedí. En sentir la nauseabunda pudor dels alls, la seva cara es contragué d’horrible dolor i, cosa insòlita, el seu cos es tornava fosforescent”. El Dip cal aconseguir fugir, però Montpalau i els seus companys, “seguien plegats la pista del vampir, clarament observable per la fosforescència que llançava”.

L’altra peculiaritat del Dip, que només els prasdipencs coneixen, és la seva tírria cap al jüvert i la verdolaga. Dos repel·lents naturals, però menys que l’all, l’única cosa que aconseguirà, finalment, és lliurar Ramon Cabrera de la seva anèmia i aquell empipador i “característic soroll d’ales de ratapinyades a les orelles”. Però *Les històries naturals* no acaben aquí, perquè el Dip deixarà Morella i es dirigirà cap a Berga —l’últim bastió carlí— perseguit per Montpalau i els seus companys. ●

El *Dràcula* de Francis Ford Coppola (1992) ha estat la versió cinematogràfica més fidel a la novel·la de Bram Stoker.